

כלל אינו יכול להתחייב בדבר שאינו ברשותו כיון דמאי למעשה וליתן חל חיובו עליו אבל פירות דקל קדם שבא לעולם אינם כלל חיוב עד שיבואו לעולם, אלא דמהני מה שנתחייב דכשיבואו לעולם חייל חיובו כדן דליקני, וזה מוכח מהא דלמד זכר"ה דין חיוב דשלב"ל מדין דליקני ואם איתא דמאי להתחייב דשלב"ל ואינו יכול לחזור ע"כ התחייבות הנוף עדיף משיעבוד וכסום מסבא ולא שייך למיפק מדין דליקני, ומיכו נראה דאם התחייב ליתן פירות דקל יש כאן חיוב דמים שבכלל בהתחייבות הוא גם הכנהא של ממון וגם התחייבות לשלם בפירות אלו ואם בא לחזור קדם שבא לעולם חוזר מהנאלי ההשלמות בפירות אלו אבל אינו חוזר מעיקר החוב ונתן שוין, ואף לדעת ה"ה"ם סי' ר"ד דיכול להתחייב פירות דקל שלא באחריות היינו במחנה צדקה אבל סתמא הוא מהחייב דמיכן אם יחזור מהפירות עמון, וצנח"מ סתם שיכול לחזור לדעת הפוסקים דדליקני יכול לחזור, ובקב"ה שם סתם שאינו יכול לחזור, ולכאורה נריך לחלק כחש"כ שחזר מהפירות עמון ואינו חוזר משוין] והכא אינו יכול לחזור ואף היורשין לריבין ליתן חטים דכא"ו ארעא, וזה לא יתכן מחמת התחייבות.

עוד י"ל דשוירי שייך צדקה עשר כורין שפסק אבל זה לא יתכן מהא דהנן דמאי פ"ו מ"א דמקבל מנכרי מעשר ונותן לו ואי שוירי שייך דין נותן דין חוכר כדן קבלן דחולק לפניו. (דמאי סי' י"ד סק"א).

ק"מ א' כי קמסתלק ח"ל הבו לי שבחא כ"י הכא אדעתא דכתיב נתיחנא כמאן כאבדי כ"י, מבורר דלאבדי דיש לו שבחא שקמה ה"ה דיש לו שבחא של חילנות דעלו מאלוהי, ונראה דאם שדכו הוקרה צ"י דיגרון בשביל חילנות לא שיימין לחוכר כל כ"י דיגרון שבחא שהרי הגי' כ"י דיגרון הוא בשביל שנים רבות שעתיד האילן להתקיים ואילו נמכר האילן לעקור אינו שוה רק כשחיל בעלמא וזה שהאילן יונק כל ימי חייו מקרקע של מחכיר אין לחוכר חלק בו, אלא שמין לחוכר שבחא את הדמים שמשלמן לשחלה בשביל השחילים והטורות, ושבחא זו הוא שנעשה בזמן חכירתו והוא של חוכר לאביו, ולרצא ח"ל שבה זה הוא של מחכיר דסתמא לאו אדעתא דכתיב נתיחנא.

ושרה החזרה ביוכל דאמר שבה אינו חוזר נראה דכל השבח ללוהק ואם הוקרה בשביל הנטיעות כ"י דיגרון משלם ללוהק כל כ"י דיגרון וכן משמע ב"מ פ"א מה' שמיטה ה"ה, [והא דכתב ה"ה שם שנעשה חילנות נראה דה"ה ע"י מאלוהי שאין סבא לחלק בזה בשדה אחת וכו"ה נקט נעשה דדברו חכמים צדקה] וזה דפריך בגמ' לרצא משדה החזרה ביוכל לכאורה קשה תקשה גם לאביו דהא אביו לא קאמר אלא דחוכר נועל שבה שחילה והכא בשדה החזרה ביוכל הלוהק נועל שבה כל האילן, ומיכו אפשר דגם בחזרה ביוכל שמין לו ונותן לו דמי שחילה, אבל לקושטא דמלחא לא דמי נוקה לחוכר דלוקה חשבינן לו כל שבחא כפירי וכאילו כבר שמיט ואכל את השבח ולא חייל דין חזרה אלא בשדה בלא חילנות, אבל חוכר שאין לו רק לשנים שקיבל ודאי אין לו חלק בשבחא של השנים אחרי חכירתו, ומ"מ שבה שחילה שפיר איכא למיפק חוכר מהלוהק דחזין דשבחא אפשר לחושבו כדבר שחוק לשדך וכפירי וכו"ה בחוכר שבחא בכלל פירי, ומסיק דלוקה שאני דגוף שלו ושפיר מיעשתו חזרה לשבחא מדין חזרה אבל חוכר דנחית אדעתא דפירי סתמא אין שבחא בכלל פירי ולא נחית אדעתא דשבחא.

שם שקול כורכמא רישקא וזיל אין לך אלא דמי עמים בלבד, נראה דשיקרו של דברי ר"פ דשבחא המספיד כיון דע"כ יש כאן חלק לחוכר סתמא הוי בכלל חכירותו שהרי כל שבחא הוי כפירי וזהו עומד עכשיו ליבעל סתמא אינו בכלל חכירותו דסתמו דכיון דאינו עומד עכשיו ליבעל סתמא אינו בכלל חכירותו דסתמו אדעתא למיעקר ולמשקל רווחא נחית ולא לחבוב דמים בעד שבחא הנשאר בבכרה ביד המחכיר, וזה לא שייך רק בשבחא שקמה אבל שבה חילנות שטלו מאלוהי דע"כ נחית לחבוב ידא דאספסתה וכו"ה שיש לו חלק בשבחא חילנות כנגד הפסדו [שהרי אין לו זכות לחבוב

* א"ה במדומה דצ"ל מ"ב דחוכר.

מירור יש לשי' במקבל מן המליק במאי קני לי עכו"מ לפירות וכלא השדך שלו והפירות שלו וכדיהיב לי לעכו"מ מחנה בעלמא קיבוצי לי ולחייב לעשר כדן פורע חובו, ובאחרת דמרי ארעא יביב צדקה י"ל דמחיל לי יניקה ארעא וכו' ההצוה של עכו"מ חזיו, אבל אי אריסא יביב צדקה, הכי הכל שלו, ואפשר דחשיב כלקח עכו"מ באנפרות ולפיכך פטור מלעשר חלקו של נכרי כדאמר חולין קל"א א', ולפ"ז אין רא"י דאף למ"ד אין קנין מקבל לאו כחוכר דשאני מליק דהוי כאנפרות ולי"ע, ושי' דמאי פ"ו מ"ח שנים שקבלו שדה באריסות כ"י ובר"ש וצד"ה שם משמע דמקילין אף למ"ד אין צריכה, ואפשר דהתם סמכין שגם ע"ה יעשר, [ולגמ"ש שביעה סי' א' ס"ק כ"ה דמוכר אינו חייב מכה"ה להפריש נוחא עפי הא דמיקילין במקבל], ע"ה שביעה סי' ד צלוקר. (שביעה סי' א' ס"ק ע"ו, וע"ה סי' כ"א סק"ד).

שם. [א"ה, ע"ה צ"ק סי' כ"ב סק"ו ז'].

ק"א ב' צ"ה. [א"ה, ע"ה ערלה סי' ב' ס"ק י"ב].

ק"ג א'. [א"ה, ע"ה צ"ק סי' כ"ג סק"ו].

ק"ד ב'. [א"ה, ע"ה צ"ק סי' כ"א ס"ק ע"ז].

ק"ה א'. [א"ה, ע"ה צ"ק סי' כ"א מס"ק כ"ד וזילין].

זבים פ"ג מ"א על אילן שכחו רע כ"י, בגמ' צ"מ ק"ה ב' קמפרש שאין לחוק רובע וכן בשוכה שנחצית בחצויה, ולכאורה קשה הלא אין כל האילנות שוין יש עמים שעבען קשה וחזק ויש שעבען רק וגם אין כל העתים שוין פעמים שהען יבש וקשה ופעמים שהוא לה ורך, והעיקר חלוי אם הוא נכסף או לא ומאי נריך שיעורא אבל למש"כ זבים סי' ג' דרצנן גזרו אף אם חומר צ"י לי נוחא דקבעו חכמים שיעורא ועימאז באילן שכחו רע בכל גווי אף אם אינו מתגעגע ואף צ"ב וטהור שניהם קטנים קני המשא, ובחי' שם הקשו למה חלקו חכמים בשיעורא דשוכה כיון דבאילן חשיב כחו רע כל שאין בו לחוק רובע ושי"מ שהוא רוחה א"כ בשוכה למה חשיבא כחה יפה כשאונה נחצית בחצויה, ולמש"כ איירי באינו רוחה וניחא, ומיכו אכתי נריך טעם למה חלקו צ"ן שוכה לאילן, וי"ל דשוכה באילן יפה אינה מומכת להתגעגע כמו אילן מפני שהאילן ארוך יותר על הרוכ, וגם השוכה צדולה צאלכסון למעלה ואינה נכפפת למטה נגד גידולה רק צדקה גדול.

רש"י צ"מ שם סי' דעם עלו על האילן משום שבה העליון נשען על התחתון וצ"ן שהאז עליון וצ"ן שהעבור עליון עמא, ויש לשי' למה לן למימר כה העליון על התחתון חיפוק לי דשוכה מסיעים זא"ז שהרי כל אחד מוסיף לכפוף את האילן והשוכה, ומיכו לר"ש צפ"ד מ"ה לא חשיב היסט בשנים והכא נמי הכא מסיע את עצמו ג"כ ולי"ע ואפשר דלא חשיב מכיט צדקה שמוכר את השוכה למטה, שאין זה פעולה בגוף האדם אלא שומע את הספסל מתחתיו וממילא הוא נופל ולי"ע וזה דהנן פ"ג דטברות דחלב עז קרי מסיע התם דוחק את החלב בצלעותיו עד שצ"ן דחוק. (זבים סי' ג' סק"ד).

ק"ו ב' הוי חטוב יפות לא יאמר לו הריני לוקח מן השוק אלא נותן לו מתוכה, דבר הכנה צדקה אבל אם ליקח לו מן השוק יפות כמותן נמי מני למימר חטובי דארעאלי צעינא כדאמר לעיל ק"ה א', ויש לשי' איך חייל החיוב על החוכר שיתן לו חטובי דארעא הא צעטא שקונה השדה לחכירותו עדיין אין החטובים בעולם, ואין לומר שהוא מחמת תנאי ואם אינו נותן לו בעל קנינו וכו' כיורד שלא ברשות דא"כ אם ניהא נ"י לחוכר עפי לוקה כשאז ארים כדן יורד לתוך שדה חצרו שלא ברשות בשדה העשוי ליעט כדאמר שם ק"א א' יחזור החוכר וי"ל דאם יחזור הלא כל הפירות של צדקה"כ אלא שחייב ליתן לו להחוכר בארים והכא הוי כנהלה לוקח מותר הסכום של החכירות בעד ערחה.

ועוד י"ל שהוא מדין התחייבות ויכול להתחייב דשלב"ל כדאיתא חו"מ סי' ב' אבל לדעת ה"ה"ם שם אם מח אין היורשין חייבין ולי"ע פוסקים יכול לחזור קדם שיבואו לעולם, [ותו"ד ז"ל דאפי"ן דדבר שאינו ברשותו חשיב כדשלב"ל ומ"מ יכול להתחייב ליתן חטים אף שאין לו ואינו יכול לחזור, מ"מ דבר שאינו בעולם